

OSNOVE PROGRAMSKE PLATFORME

ZA PERIOD 2006. - 2010. GODINA

SAVEZ NEZAVISNIH SOCIJALDEMOKRATA ovim predstavlja osnove svog programa za period od 2006. do 2010. godine. U stvari, ovo je početak programa na još duže staze, jer je SNSD realna dugoročna snaga i na duže staze najjači politički faktor u Bosni i Hercegovini. Jedina politička partija koja od svog osnivanja 1996. godine stalno raste i jača, usprkos svim poteškoćama.

Naš prvi cilj na izborima 01. oktobra je jasan i javan: biti najjača politička partija u Bosni i Hercegovini i pobjeda SNSD-a na svim nivoima u Republici Srpskoj. I to ne bilo kakva pobjeda, već uvjerljiva i natpolovična ! To znači 50% PLUS JEDAN GLAS. Da bismo mogli ostvariti naše programске ciljeve i voditi ovu zemlju bez trulih kompromisa ili neprirodnih koalicija potrebna nam je takva pobjeda. Time SNSD ne zatvara vrata saradnji sa drugim partijama, ali mora se znati čiji se program ostvaruje, ko nosi i posao i odgovornost.

Naša samouvjerenost proizilazi iz povećanog povjerenja i zahtjeva građana prema SNSD i uspjeha Vlade Milorada Dodika u protekla četiri mjeseca. Ovo je jedina vlada do sada u Bosni i Hercegovini, koja, kako vrijeme protiče, samo povećava svoju popularnost i stiče povjerenje naroda u svoju ozbiljnost i kvalitet. Njen rad je početak dugog i napornog puta za SNSD, a puta oporavka i razvoja za Republiku Srpsku i Bosnu i Hercegovinu.

SNSD u Federaciji Bosne i Hercegovine ide na najbolji rezultat do sada bilo koje političke partije iz Republike Srpske, što bi nam omogućilo značajan uticaj i na političke i ekonomske tokove u drugom entitetu. Na nivou državnih organa Bosne i Hercegovine SNSD će birati političke partnere. Nema unaprijed prirodnih ili predodređenih koalicija, niti nezaobilaznih partnera, ali isto tako, svi u Bosni i Hercegovini moraju računati da nema nikakve stabilne vlasti ili politike u Bosni u narednim godinama koja neće morati uobziriti stavove SNSD.

Osnovni ciljevi SNSD u narednom četverogodišnjem periodu su izvlačenje zemlje iz duboke ekonomske i političke krize, ekonomski razvoj, mir i stabilnost, jačanje povjerenja građana u svoju zemlju, približavanje evropskim integracijama.

SNSD želi da domaći organi vlasti odlučuju u ime građana ove zemlje i zato prihvatamo najavljenju transformaciju uloge Visokog predstavnika naredne godine. Jedanaest godina nakon Dejtona, domaće institucije imaju to pravo i tu obavezu. SNSD je spreman na takvu ulogu i spreman da planira i vodi budući politički i ekonomski život. To znači i priličnu promjenu prioriteta. Međunarodna zajednica je proteklih godina fokus domaćih organa vlasti stavila na pacifikaciju, reforme vojske, policije, obavještajne i granične službe, dok je interes građana ove zemlje bitno drugačiji. To je ekonomija, razvoj, zapošljavanje i viši životni standard. To su i prioriteti SNSD.

BUDUĆNOST JE ŠANSU U EKONOMIJI

Od ekonomije zavisi koliko će svaka politika biti uspješna, a uspješnost politike se mjeri stepenom boljeg života svakog stanovnika. Potrebne su visoke stope privrednog rasta kao bi mogli imati pokriće za rješavanje nagomilanih socijalnih problema. Ne može se graditi stabilno društvo na ogromnim socijalnim razlikama. To je nepravda koja vodi urušavanju i nestanku svakog sistema i svakog naroda koji ne može pružiti šansu za ostatak mladih ljudi.

Racionalnim pravnim i ekonomskim okvirom mogu se privući ulagači kapitala, kako bi se pokrenuo novi investicioni ciklus MILIJARDU KM ZA RAVNOMJERAN RAZVOJ REPUBLIKE SRPSKE. Sredstva će se obezbijediti iz vlastitih izvora, kroz strana ulaganja, koncesije, javno-privatno partnerstvo, emisije obveznica lokalnih zajednica, iz fondova Evropske unije.

Vlada Republike Srpske je pokrenula zakonodavnu aktivnost za povoljno poslovno okruženje. Tako je pripremljen zakon kojim će se ukinuti porez na iznos plate od 2400 KM, da bi stimulisala poslodavce na zapošljavanje i prijavljivanje radnika. Pokrenuta "Giljotina propisa" koja će ukinuti oko

40% propisa koji su smetnja za otvaranje malih i srednjih preduzeća, ali su i nepotreban namet za građane kada trebaju ostvariti svoja prava. Zastrašujuće djeluje podatak da je u nadležnosti ministarstava izdavanje preko 300 saglasnosti, dozvola, potvrda, a u nadležnosti inspekcija preko 1.700 raznih pregleda, odobrenja, kazni. A gdje su još birokratske zavrslame na nivou opština i gradova. Ta džungla od preko 5.000 formalnosti BIĆE ZAMIJENJENA minimumom državnih intervencija, a državne organe NATJERAĆE da međusobno razmjenjuju podatke, a ne da traže brdo potvrda, izvoda, saglasnosti, za ono što već postoji u različitim evidencijama državnih organa. Zato će Giljotina propisa "odrezati" sve takve propise i to neće zavisiti od volje birokratije. To je proces koji će se završiti u narednoj godini, da bi i privrednici i građani mogli prodisati.

U dužem periodu neophodan je skokovit privredni rast i stabilni budžeti na svim nivoima, što će omogućiti socijalnu sigurnost. Tranzicija je bolan proces, ali vlast mora zaštititi najugroženije kategorije.

Naša privreda može imati brži razvoj ako se otvori za strana ulaganja, što je može učiniti kokurentnom i prilagodljivom za stalne promjene u svjetskoj ekonomiji. Privredni rast se mora oslanjati na nove investicije i proizvodnja za izvoz. Samo takav ekonomski razvoj može dovesti do više radnih mjesta, većih plata, sigurnijih socijalnih davanja, što vodi bogatijem i naprednijem društvu.

Zakon o reviziji privatizacije dovešće do poništavanja nezakonitih kupovina preduzeća, do raskida ugovora sa onima koji nisu ispunili preuzete obaveze, koji su rasprodali imovinu preduzeća, a radnike otpustili. Vlada Republike Srpske je osnovala Komisiju za reviziju koja već radi i koja će podnijeti izvještaje Narodnoj skupštini i cjelokupnoj javnosti. Vidjeće se ko je bio špekulant, ali će se vidjeti ko im je u tome pomogao.

EKONOMSKI NAPREDAK – PRIORITETNI PRAVCI

Makroekonomske projekcije za naredne četiri godine predviđaju rast bruto društvenog proizvoda od najmanje 5 % na godišnjem nivou, pad nezaposlenosti, blagi porast društvenih prihoda, nisku stopu inflacije i smanjenje stope siromaštva. SNSD smatra da prioritet mora biti skokovit ekonomski rast, uz reforme socijalnog sektora, pozitivne efekte privatizacije i revizije dosadašnjih privatizacija, te ubrzan razvoj u sektorima koji predstavljaju komparativne prednosti.

U sferi finansija usvojeni su, pripremaju se i planiraju čitavi setovi novih propisa i načina rada, od promjena u porezima na profit i dohodak, preko sistematizacije tržišta hartija od vrijednosti, regulisanja štedno kreditnih organizacija, osiguravajućih društava, do kreiranja fiskalne politike. Efekti uvođenja poreza na dodatu vrijednost na porast društvenih prihoda, suzbijanje sive ekonomije i porast izvoza su pozitivni, ali vidljiv je udar na životni standard, porast cijena i inflacije, uz izražen problem načina raspodjele prihoda sa jedinstvenog računa indirektnih poreza. SNSD traži ustanovljavanje fer, transparentnog i dugoročnijeg kriterija raspodjele na bazi sporazuma entiteta i finansijske ekspertize, u kojem neće biti privilegovanih, niti beskonačnih političkih rasprava svakog mjeseca. SNSD neće prihvatiti sistem koji bi Republici Srpskoj sistematski smanjivao prihode u dolazećim godinama, na bazi pristrasno odabranih kriterija, uz očite nedorečenosti i nefunkcionalnosti takozvanih automatskih rješenja, te uz nejasno knjiženje potrošnje mnogobrojnih državnih organa koji su uglavnom u Sarajevu, na prostoru Federacije Bosne i Hercegovine.

Proces privatizacije državnog kapitala treba biti završen u dolazećem četverogodišnjem periodu. Najveći finansijski efekat Republika Srpska očekuje od privatizacije Telekoma Srpske i preduzeća iz oblasti naftne industrije. Dobijena sredstva omogućila bi konačno razvojne i podsticajne mjere i politike od strane republičkih vlasti u raznim oblastima, od reformi socijalnog sektora, infrastrukturnih radova, do podsticaja i kredita. Za Rafineriju nafte u Brodu, kao jedan od strateških kapaciteta, jedino dugoročno rješenje jeste efikasna privatizacija u kratkom roku, pri čemu bi novi vlasnik bila renomirana inostrana kompanija s iskrenim interesom za konstatnom proizvodnjom. Rad ovog kapaciteta značio bi značajan ukupan rast u Republici Srpskoj, pozitivne efekte u nizu parametara, a za čitavu Posavinu bio bi zamajac oporavka. SNSD ne želi privatizaciju sektora šumarstva, vodoprivrede i elektroenergetskog sektora, ali u ovim oblastima je i te kako zainteresovan za zajednička ulaganja, dogradnju kapaciteta i koncesije. Efekte u privatizaciji i razvoju, efikasnom upravljanju i podsticajima daće nove institucije koje je SNSD već zakonski uobličio i sada ih formira,

prije svega Investiciono razvojna banka sa svojim fondovima. U ovom periodu riješiće se i status bivših velikih i srednjih državnih privrednih sistema, od kojih su mnogi danas ni na nebu ni na zemlji, restrukturiranjem, privatizacijom, a kod neperspektivnih ili upropaštenih, i stečajem i likvidacijom.

Energetski sektor jedan je od temeljnih prioriteta. Očekivan je porast potražnje za električnom energijom u zemlji i van nje, kao i smanjenje ponude na regionalnom tržištu u srednjoročnom periodu, što Bosni i Hercegovini i Republici Srpskoj daje ogromne šanse. Potencijali za proizvodnju, zapošljavanje, izvoz i razvoj uopšte koje nose Buk Bijela, Gornji Horizonti, druge faze Ugljevika i Gacka, termoelektrana u Stanarima, te manje hidroelektrane i neiskorišten potencijal vjetra, velika su prednost i moraju se početi koristiti u različitim vidovima uključujući koncesije ili zajednička ulaganja. Izgradnja gasovoda mora započeti u narednom četverogodišnjem periodu, uz razmatranje oba težišna pravca sjever – jug (duž autoputa) i od Zvornika, ka sjevernim i zapadnim krajevima. Ovim bi se i privredi i domaćinstvima omogućio dodatni izvor energije, a sami radovi bili bi krupna investicija i poboljšali niz ekonomskih parametara. Pogotovo za rejon od Doboja do Save, ali i za čitavu Bosnu i Hercegovinu, od strateškog je značaja konstantan rad kapaciteta rafinerija u Brodu i Modriči, te infrastrukture Petrola.

Snažan podsticaj razvoju predstavljaće razvoj saobraćaja. Završetak auto puta Banjaluka – Gradiška, projektovanje i prve radnje na auto putu Banjaluka – Doboj, pripreme na Koridoru 5c, rješenje pravca Trebinje – Gacko - Sarajevo, Projekat rehabilitacije puteva Republike Srpske, vrijedan 40 miliona eura, olakšaće kretanje ljudi i roba, a investitorima biti odlična preporuka. Tome treba dodati podsticaj riječnog saobraćaja nakon privatizacije Luke u Šamcu. U željezničkom saobraćaju planiramo obnovu infrastrukture, ispunjavanje euro uslova željezničkog saobraćaja, jačanje sopstvenih radioničkih i prevoznih kapaciteta i Doboja kao željezničkog čvorišta i sjedišta korporacije i regulatorne agencije. Ovog ljeta počinje obnova aerodromske piste u Banjaluci, uz završne razgovore o uspostavi redovnog avio saobraćaja sa regionalnim centrima i avio čvorištima u Evropi.

Sadašnja Vlada Republike Srpske pripremila je Strategiju razvoja poljoprivrede do 2015. godine. Strateški ciljevi u ovoj oblasti su: povećanje obima i restrukturiranje agroindustrijske proizvodnje, optimalno korištenje resursa, jačanje proizvodnosti i ekonomske zaštite proizvođača za tržište, razvoj sela, povećanje izvoza i kvaliteta, podsticaji i subvencioniranja na nivou 6 % , a kasnije i 8 % iz Budžeta Republike Srpske.

Stanogradnja je oduvijek za sobom vukla i druge grane. Država ima interes da putem fondova podstiče stambenu gradnju u zemlji u kojoj je stambeni fond ratom veoma devastiran. Nastavak programa stambenog zbrinjavanja boraca i izbjeglih lica, novi programi i odobrena i planirana sredstva za rješavanje stambenih problema mladih parova i mladih kadrova pod povoljnim uslovima, završetak radova i stanova od Dobrinje, preko Višegrada do hercegovačkih opština i drugih krajeva Republike, završetak privatizacije državnih stanova i garaža, uz omogućenje otkupa nepotraživanih stanova kategorijama poput ratnih vojnih invalida ili boraca, te zakonsko propisivanje raspolaganja stanovima na kojima ne postoji stanarsko pravo, uz prioritete za lica kojima su stanovi uništeni, socijalne ili penzionerske kategorije, samo su neke od odrednica politike SNSD u ovoj oblasti. Ukupan prostorni razvoj Republike biće preciziran usvajanjem Prostornog plana

Uklanjanje administrativnih barijera stranim i domaćim ulaganjima i otvaranju preduzeća ostaje trajno opredjeljenje SNSD. U opštinama u kojima je SNSD na vlasti, od Laktaša i Srpca, preko Banjaluke, Mrkonjić Grada i Modriče, do Milića i Trebinja, a koje su u pravilu dinamičniji i efikasniji dio Republike, SNSD nastoji kroz lokalne vlasti dati podsticaje otvaranju privatne inicijative, olakšati pristup građanima i približiti administraciju. Doneseni novi propisi u oblastima trgovine, ugostiteljstva, zanatsko-preduzetničke djelatnosti već daju određene olakšice u borbi s administrativnom šumom, skraćanju rokova i smanjenju izdataka za počinjanje određenih poslova.

Država i ekonomija postoje radi dobrog života svojih stanovnika, i zato ne mogu opstajati socijalna nepravda, kriminal, korupcija, nasilje. Uz privatnu inicijativu, porodične biznise, motivacijom i konkurencijom, može se izgraditi društvo solidarnosti i socijalne pravde.

Neće država upravljati preduzećima, već će stvoriti povoljno okruženje za privatni biznis. U zemljama evropske unije okosnicu privrede čine mala i srednja preduzeća kojih ima preko 25 miliona i u kojima je zaposleno 80% od ukupnog broja zaposlenih.

SNSD će razvojem ekonomije voditi i borbu protiv siromaštva. To znači rast plata i penzija uporedo sa ekonomski rastom, uz zaštitu najugroženijih kategorija.

SOCIJALNI SEKTOR

U socijalnom sektoru koji obuhvata školstvo, zdravstvo, penziono i invalidsko osiguranje, socijalnu zaštitu, u protekloj deceniji napravljeno je nedovoljno.

Ozbiljan prioritet nove SNSD-ove vlasti nakon 01. oktobra je suštinska reforma sistema penzionog osiguranja. Aktuelna Vlada Republike Srpske izdvojila je 22 miliona maraka više nego prošle godine za penzije, uz još milione dodatnih davanja za zdravstveno osiguranje i subvencije, ali novca i dalje nedostaje, Fond penzionog osiguranja je prenapregnut, broj penzionera se konstantno povećava, brže od tempa povećanja priliva sredstava, dok nivo penzija nikog ne zadovoljava. Za sadašnje penzionere treba obezbijediti, redovnost isplata i planirati godišnji rast usklađen s rastom inflacije ili troškova života, te potpunu identifikaciju dugovanja prema penzionerima i plansko izmirenje dugova, uklanjanje diskriminacije među penzionerima kroz postojeće katastrofalno zakonodavstvo i promjenljive godišnje koeficijente valorizacije. U roku od najviše dvije godine biće pripremljen nov model penzionog sistema sa više stubova, koji će obezbijediti dugoročnu stabilnost i od koga će najviše koristiti imati srednje i mlađe generacije. Hitno je potrebno uvesti zakonsku regulativu u oblast dobrovoljnog osiguranja jer procjene govore o više od 1 milijarde maraka godišnje koje se odliju iz naše zemlje i koje od građana Bosne i Hercegovine prikupe strane štedno kreditne organizacije, a što bi se trebalo usmjeriti za ostanak i investiranje kroz fondove i zadruga u ovoj zemlji. Suviše smo siromašni da bismo sebi dozvolili luksuz da finansiramo svojim novcem razvoj i jačanje stranih banaka i razvijenih država.

U narednom trogodišnjem periodu kapitalni projekat u zdravstvu je izgradnja, rekonstrukcija i opremanje Kliničkog centra u Banjaluci. Ova referentna ustanova obezbijediće daleko bolje uslove za liječenje pacijenata i uslove za rad i usavršavanje medicinskim radnicima i studentima. Nabavka nove opreme, razvoj novih oblasti, među njima radiologije i invazivne kardiologije, specijalizacija domaćeg kadra, omogućiće i značajne uštede sredstava zdravstvenog osiguranja koja su se odlijevala van naše zemlje. Slijedi nam rekonstrukcija mreže bolničkih ustanova. U njoj posebno mjesto već sada ima Klinički centar u Foči, ali i zdravstvene ustanove u Prijedoru, Doboju, Bijeljini, Kasindolu, Zvorniku, Trebinju i nekim drugim mjestima čijem se opremanju i reorganizaciji već pristupilo, u planovima i praksi. Nacionalni program promocije i prevencije zdravlja, potpuno obuhvat svih građana Republike Srpske, i osiguranih i neosiguranih, osnovnim paketom zdravstvenih usluga, besplatan porođaj, oslobađanje od participacije svih lica starijih od 65 godina, porodica poginulih, samo su neke od bitnih odrednica u zdravstvenom osiguranju i zaštiti koje SNSD već provodi. Priprema se program preventivnog zdravstva sa regionalnim centrima, koji ima za cilj smanjivanje obolijevanja od bolesti koje su posledica loših navika i svakodnevnog stresa.

Ove 2006. godine došlo je do povećanja plata radnika u osnovnim i srednjim školama. Nov pristup problemima u školstvu je vidljiv, odlučnost u obračunu sa korupcijom i rješavanjem afera u školama, neposrednost i razumijevanje prosvjetnih radnika i učenika posve su novi i čine jasnu i prepoznatljivu politiku SNSD u prosvjeti. Ova Vlada pripremila je i snažno podržava reformski Zakon o visokom obrazovanju Republike Srpske, omogućene su promjene na Univerzitetu nakon 15 dugih godina i SNSD traži povjerenje da u naredne četiri godine posve reformiše univerzitet, da naše diplome budu prihvaćene i priznate u Evropi, a naš sistem kompatibilan sa bolonjskim standardima. Naše škole i fakulteti vaze za materijalnim ulaganjima. Glavna prepoznatljivost prethodnih vlasti u prosvjeti bile su šarene školske fasade. Pukotine u obrazovanju su mnogo veće, a rekonstrukciju i izgradnju trebaju škole od Prevljake kod Ribnika do Odžaka kod Bileće. Nove ili obnovljene sportske dvorane nužne su od Mrkonjića do Foče. Izdvajanjem od 15 miliona maraka godišnje školska infrastruktura može se značajno obnoviti u narednim godinama.

Posebnu mogućnost u rekonstrukciji i izgradnji objekata prosvjete, nauke, kulture, zdravstva predstavljaće novo privatno-javno partnerstvo koje pruža mogućnost novih investicija uz opšti interes. Naučne ustanove u narednom periodu moraju se povezati s evropskim fondovima i naučnim projektima iz Sedmog okvirnog programa Evropske Unije. Odlukom ove Vlade odobrena su sredstva i radi se na realizaciji akademske informacione mreže, koja će omogućiti brzu vezu ne samo akademskih ustanova u Republici Srpskoj, već u budućnosti i medicinskih i administrativnih ustanova.

UNUTRAŠNJE UREĐENJE BOSNE I HERCEGOVINE – USTAVNE PROMJENE

Vječita tema unutrašnjih odnosa u Bosni i Hercegovini je unutrašnje ustavno uređenje. SNSD i dalje smatra da je pregovarani paket amandmana na Ustav Bosne i Hercegovine bio solidna nadogradnja društvenog uređenja Bosne i Hercegovine. Nikakve radikalne promjene i nikakva nametanja nisu moguća. Moguć je samo sporazum, konsenzus i kompromis. Najopasniji za budućnost Bosne i Hercegovine i mir i toleranciju su oni koji olako obećavaju nametanje jednostranih, radikalnih rješenja, nestanak entiteta, u pravilu protiv Republike Srpske i srpskog naroda. Takvi političari i partije ugrožavaju opstanak Bosne i Hercegovine uopšte, glas za njih je glas za raspad Dejtona i ugrožavanje mira. Pobjeda takve politike neminovno bi značila da Republika Srpska, iščitavajući Povelju Ujedinjenih nacija, a na osnovi SNSD-ove Deklaracije o Ustavnom uređenju iz 2005. godine, mora da traži legalne puteve zaštite svog interesa, uključujući ustavno pravo na samoopredjeljenje. U Bosni i Hercegovini se može naći sporazum i stabilnost. Jačanje snaga u Federaciji koje to, u suštini ne žele, ima legalan, smiren i snažno podržan odgovor iz Republike Srpske. SNSD zastupa i provodiće politiku sporazuma sa svim značajnim političkim faktorima iz Republike Srpske o temi Ustavnog uređenja u Bosni i Hercegovini.

U budućnosti SNSD vidi Bosnu i Hercegovinu kao složenu federalnu državnu zajednicu, u kojoj nikom nije tijesno i u kojoj niko nikom ne nameće rješenja. U toj i takvoj Bosni i Hercegovini Republika Srpska je jedna federalna jedinica, sa snažnim nadležnostima, prepoznatljiva i dobro organizovana. Cilj je da Republika Srpska ekonomski jača i da bude bolji dio BiH. U narednom vremenu neophodno je unutrašnje preuređenje Federacije Bosne i Hercegovine, jer je postojeći sistem u Federaciji skup, neracionalan, neefikasan i dugoročno neodrživ. Ova prekompozicija može se, opet izvesti, samo sporazumom političkih subjekata i konstitutivnih naroda. BiH ne može opstati na tezi da je politički, ekonomski, finansijski, kulturni centar države samo Sarajevo. Politika SNSD-a je alokacija državnih institucija širom Bosne kao i politika ravnomjernog regionalnog razvoja. To je ne samo poruka iz Republike Srpske, već i iz Bihaca, Tuzle i Mostara.

Sigurno je da se u BiH ne može nametati jednostran model unutrašnjeg uređenja. Krajnje je vrijeme i da bošnjački političari shvate potrebu sporazumijevanja i odustanu od ekskluziviteta svojih rješenja i modela, te konstantnog izazivanja unutrašnjih kriza putem lobiranja uticajnih međunarodnih krugova za svoje isključive ideje.

SNSD je već pokrenuo pitanje promjena Ustava Republike Srpske. Za to nam treba dovoljan politički kapacitet u što većem broju poslanika, da bi ušli u pripremu promjena ili posve novog Ustava demokratske, parlamentarne Republike Srpske. U bitnim izmjenama treba konačno definisati da je prenos nadležnosti s entiteta na zajedničke organe pitanje jednako ustavnim amandmanima i da se može činiti samo dvotrećinskom većinom u Parlamentu, a ne zaključcima ili odlukama. U cilju snaženja pozicije Republike Srpske, potrebno je definisati Banjaluku kao glavni grad Republike, što SNSD pokušava već godinama. Time bi se iz Ustava RS konačno brisala glupost koju je SDS nametnuo da je Sarajevo glavni grad Republike Srpske. Takav grad ne postoji u Republici Srpskoj, već u samo u Federaciji BiH.

Vijeće naroda u Republici Srpskoj povremeno je kočnica zakonodavstva i predmet manipulacije u rukama neodgovornih političara. Njegova uloga mora biti redefinisana, procedure jasne, a vitalni nacionalni interes definisan preciznije, bez diskriminacije bilo koga, ali i bez mogućnosti da se sistem blokira bez razloga i sa lošom namjerom.

U Ustavnom uređenju, u Republici Srpskoj, SNSD je već pokrenuo reformu koja će ojačati lokalne zajednice. Opštine i gradovi u čitavoj zemlji su najbliži građanima i neposredno rješavaju njihove probleme, za to moraju imati: dovoljno izvornih i dodijeljenih sredstava, imovinu, nadležnosti i odgovornu javnu lokalnu upravu. Ozbiljan segment opšte reforme u naredne četiri godine biće reforma lokalne uprave, teritorijalna reorganizacija i jačanje lokalnih organa vlasti. To će građanima olakšati rješavanja niza osnovnih, administrativnih i komunalnih, ali i nekih ekonomskih i socijalnih problema.

Na prostoru Federacije Bosne i Hercegovine naročit interes SNSD okrenut je problemima povratnika i prestanku njihove neustavne diskriminacije od najviših do najnižih organa vlasti, promjenama zakonodavstva u tom smjeru, a u praksi, povećanim ulaganjima u obnovu i razvoj krajeva s izraženim povratkom, od Drvara i Bosanskog Petrovca, preko Vozuće, do Mostara i Čapljine, gdje SNSD sve snažnije i ozbiljnije djeluje.

BORBA PROTIV KRIMINALA – POVJERENJE U DRŽAVU

SNSD je na samom početku mandata sadašnje Vlade Republike Srpske kreirao i u Narodnoj skupštini predložio zakone o borbi protiv organizovanog kriminala i reviziji privatizacije. Snažno vjerujemo u uspjeh institucija i procedura propisanih ovim zakonima. Reviziju sumnjivih privatizacija i katastrofalnih efekata u mnogim privatizovanim preduzećima građani jasno i nedvosmisleno traže. Uloga i odgovornost formirane Komisije za reviziju privatizacije, a potom i nadležnih sudova ili organa gonjenja u ovim slučajevima je velika. Trogodišnji naponi SNSD-a da se usvoji zakon su uspješni, sada nam treba uspjeh institucija u provedbi zakona. Očekujemo uspjeh i od specijalnih tužilaštava u borbi protiv organizovanog kriminala. Zastoj uzrokovan odlukom Visokog sudskog i tužilačkog savjeta Bosne i Hercegovine u vezi izbora tužilaca biće riješen, a funkcionalnost institucija uspostavljena do kraja godine. Za ovaj posao treba i zakonske osnove, ali još više hrabrosti, pojedinaca i institucija, a sa njom i jasne podrške javnosti.

SNSD nije zadovoljan efikasnošću sudskog sistema, iako reformisanog proteklih godina. Pravosudni sistem je neracionalan i neefikasan. I dalje procesi traju dugo, a povjerenje građana je nisko. Naša realnost narednih godina biće i suđenja za ratne zločine pred domaćim sudovima. To je jedini način za utvrđivanje individualne krivice, koji mora biti objektivniji, nepristrasan i obuhvatan prema svima podjednako, bez gledanja kroz prste bilo kojoj političkoj, nacionalnoj ili drugoj grupaciji. Da bi se izbjegle politizacije i sumnje u objektivnost, SNSD traži vrlo visok stepen odgovornosti i profesionalizma u Sudu i Tužilaštvu Bosne i Hercegovine, osposobljavanje svih lokalnih okružnih sudova za ova suđenja i suđenje po mjesnoj i stvarnoj nadležnosti ili pred Sudom Bosne i Hercegovine.

Neophodna je reforma policijskih snaga. Republika Srpska je još prije dvije godine imala interes da počne sa reformom svojih policijskih snaga. Zastoj je uzrokovan čekanjem raspleta reforme na nivou Bosne i Hercegovine, a nakon izuzetno loših početnih koraka i zahtjeva bivšeg Visokog predstavnika koji nas je, uz tvrdoglavost Federalne strane, i doveo u sadašnje stanje blokade i očekivanja. SNSD ponavlja da stoji u cijelosti iza zaključaka i preporuka Narodne skupštine i Vlade Republike Srpske. To znači da tri zahtjevana evropska principa predstavljaju dovoljno širok okvir za dogovor u Bosni i Hercegovini. SNSD će zadržati aktivnu ulogu u ovom procesu, predlažući i inicirajući, tražeći i inostrana dobronamjerna iskustva, ekspertize i medijacije. Ali, postoji donja granica ispod koje ni SNSD, a ni bilo koja druga partija u Republici Srpskoj ne može da ide, a koja sasvim direktno polazi od interesa i teritorije Republike Srpske u ovoj reformi. Ni sada, ni nakon izbora, ni dogovoreno jednostran rad Federalnih predstavnika, bez dogovora i koncenzusa sa Republikom Srpskom za nas nije prihvatljiv i nije obavezujući ni u kom obliku. Građani Republike Srpske i Bosne i Hercegovine moraju imati povjerenje u svoju policiju, to ne može biti nametnuta, niti vještačka tvorevina, a od efikasnog rada policije zavisi čitav sistem i funkcionisanje svih drugih sfera života. Postepena unutrašnja reorganizacija osjetljivih i bitnih sektora, neophodne kadrovske promjene, ukaljanje kriminalizovanih elemenata iz redova policije, efikasne akcije u suzbijanju prometa narkoticima, auto mafije i drugih oblika organizovanog kriminala u sadašnjem Ministarstvu unutrašnjih poslova predstavljaju bazu za još veća očekivanja u narednim godinama.

OMLADINSKA POLITIKA

Politike za mlade i prema mladima po prvi put su organizovano kreirane od Vlade i Skupštine i narednih godina vodiće se na osnovama usvojene Omladinske politike Republike Srpske, koja sadrži niz mjera, podsticaja, fondova i politika za one koji dolaze. Već su započeti projekti stambenih podsticaja za mlade i volontiranja visokoobrazovanih kadrova kao preduslova za zapošljavanje.

MEĐUNARODNI ODNOSI

U međunarodnoj politici SNSD će raditi na tome da Bosna i Hercegovina u ovom periodu postane članicom Partnerstva za mir i NATO saveza, pouzdan partner u globalnom sistemu bezbjednosti. SNSD i dalje smatra da možemo biti članovi ovih asocijacija i sa još manjim vojnim snagama nego što je to sada, na putu ka konačnoj demilitarizaciji Bosne i Hercegovine, u skladu sa našim ranijim dokumentima. Početkom 2007. godine želimo potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju s Evropskom Unijom.

Trebaće nam dva mandata do evropskih vrata.

Toliko će trajati naše prilagođavanje i ogromne promjene u zakonodavstvu, standardizaciji, političkoj i ekonomskoj praksi. To će izazvati i prednosti za našu ekonomiju, otvarajući joj prostor na evropskom tržištu, ali i izazov prilagođavanja i povećane konkurencije. Zbog sadašnje slabosti naše privrede, država će i u narednom četverogodišnjem periodu morati zadržati aktivne politike podsticaja i subvencija kako bi se domaća preduzeća prilagodila novom sistemu.

Poseban interes imamo za regionalnu saradnju. Saradnja sa zemljama Balkana biće podstaknuta od SNSD. Naša politika koja je već započela ove godine je jačanje osovine socijaldemokratskih partija iz Bugarske, Makedonije, Srbije, Crne Gore i SNSD. Poseban interes imamo za redefinisanje Sporazuma o specijalnim paralelnim vezama sa novom političkom realnošću nastanka nezavisnih država Srbije i Crne Gore. U regionalnim odnosima poseban značaj imaće multilateralni Sporazum o slobodnoj trgovini u zoni Balkana koji bi trebao biti usaglašen ove, a početi da funkcioniše od naredne godine.

Međunarodnu zajednicu u Bosni i Hercegovini želimo vidjeti kao partnera dobre volje, koji će nam prenijeti iskustva Evropske Unije, jasne evropske standarde, ali ne i zlonamjerne izlobirane nerealne zahtjeve, koji nisu evropski standard u drugim zemljama.

SNSD će kroz institucije vlasti, vlade i parlamente, promovisati i međunarodno afirmisati Republiku Srpsku, sa ciljem poboljšanja njene međunarodne pozicije i, posebno, jačanja ekonomskih odnosa i privlačenja ozbiljnih stranih partnera i investitora.

I DALJE U DRUGIM OBLASTIMA

Postoji još niz sektora koji zaslužuju daleko veću pažnju od vremena koje im sad možemo ovim riječima posvetiti, od kulture, turizma i šumarstva, kao naših velikih potencijala, preko industrijskih grana, domaće i spoljnje trgovine, sektora malih i srednjih preduzeća, sporta, nevladinog sektora. Ali, zato su tu naredne četiri godine u kojima ćemo djelima govoriti u svim ovim i mnogim drugim oblastima, kao najjača politička partija u Bosni i Hercegovini.